

STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

vychází z Vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Cílem je včas vyhledávat **potenciálně neúspěšné žáky** a vytvořit **podmínky ke zlepšení jejich školní úspěšnosti**.

Neúspěšný žák si ve stanoveném čase nedokáže osvojit probírané učivo a v klasifikačním období neprospívá z jednoho nebo více předmětů.

Vytipování potenciálně neúspěšných žáků provádí během klasifikačního období vyučující a třídní učitel s výchovným poradcem a vedením školy.

Doprovodné projevy školní neúspěšnosti u žáků:

1. **neurotické příznaky** – nechutenství, negativní psychogenní zvracení, školní fobie, tiky.
2. **poruchy chování** – lži, záškoláctví, útěky z domova, útěky ze školy.
3. **obrané mechanismy** – ztráta motivace, pocity méněcennosti, úniky do nemoci, fantazie, regrese

Při řešení školních neúspěchů je nutná **úzká spolupráce** pedagogických pracovníků, zákonných zástupců žáka a pochopitelně žáka samotného. Mnohdy je nutné zapojení a konzultace s dalšími odborníky.

Všichni se podílejí především na stanovení **převažujícího typu** školní neúspěšnosti:

1. **Absolutní školní neúspěšnost** je způsobena málo rozvinutými intelektovými schopnostmi žáka, projevuje se zpravidla neprospěchem ve více předmětech.
2. **Částečná a relativně dlouhodobá neúspěšnost** bývá způsobena nerovnoměrnou strukturou nadání, mimointelektovými důvody, dlouhodobou zdravotní indispozicí, sociokulturním znevýhodněním, unavitelností, neurotickou reaktivitou atd. Školní výkon zaostává za intelektovými schopnostmi a předpoklady. Jedná se o tzv. *podvýkonový syndrom*.
3. **Epizodické neprospívání** je vyvoláno momentální indispozicí, pubertálními projevy, vztahovými problémy atp.

Na **zjištění příčin** školní neúspěšnosti se podílejí vyučující, třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence, školní psycholog, vedení školy, zákonní zástupci a samotný neúspěšný žák.

Nejčastěji tkví příčiny:

1. **v samotném žákovi** – úroveň rozumových schopností, nedostatek vůle, nedůslednost v přípravě, nepozornost, nezájem, kázeňské přestupky, pubertální projevy, sociálně patologické rizikové chování, zdravotní stav.

2. **v rodině** – nevhodný výchovný styl, přehnané nároky, autoritativní výchova, nezáměr rodičů, výchovné zanedbávání, nepodnětné rodinné prostředí, sociokulturní znevýhodnění, návykové látky, rozvod, úmrtí.
3. **ve škole** – přístup pedagogických pracovníků, vztahy mezi spolužáky, kamarády, vrstevníky.

Každý případ špatného prospěchu má svou individuální souhrnu příčin a podmínek, vlastní vývoj a dynamiku.

Pedagogičtí pracovníci předcházejí školní neúspěšnost žáků tím, že:

- znají žákovy vzdělávací možnosti
- jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností
- znají žákovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- efektivně podporují žáka, motivují jej ke školní práci
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultační hodiny, které jsou zveřejněné na webových stránkách školy

Doporučený postup pro prevenci školní neúspěšnosti:

1. Přímá podpora neúspěšného žáka ve výuce učitelem

- a) pozorování žáka při výuce, aktivizační metody, hodnocení přístupu
- b) konzultace zjištěného stavu s ostatními vyučujícími a třídním učitelem
- c) hledání příčin neúspěšnosti se žákem a jeho zákonnými zástupci
- d) volba vhodných forem a metod práce – individualizace přístupu, stanovení minimálního obsahu učiva, užívání podpůrných aktivit, pomůcek
- e) výstupy vzdělání nejsou upravovány
- f) vedení stručných písemných záznamů o průběhu přímé podpory
- g) prokazatelně informuje zákonné zástupce o výsledcích

2. Školní poradenské pracoviště = metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog - poskytují pedagogickým pracovníkům podporu zejména:

- komunikací s neúspěšným žákem
- komunikací se zákonnými zástupci
- podporou vztahu vyučujícího a žáka
- podporou vztahu vyučujícího s třídním učitelem a ostatními pedagogickými pracovníky
- komunikuje s odbornými pracovišti (PPP, SPC atd.)

3. Plán pedagogické podpory – vypracovává třídní učitel ve spolupráci se všemi vyučujícími, seznámí s ním žáka a jeho zákonné zástupce, společně s výchovným poradcem je pravidelně jednou měsíčně vyhodnocován.

MOŽNÉ PŘÍČINY RELATIVNÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI:

1. Sociálně psychologické faktory školní neúspěšnosti

A) Jsou to nedostatky a závady v rodinném a školním i mimoškolním prostředí:

- vztah mezi **socioprofesionálním zařazením rodičů** a prospěchem dětí,
- **bytová situace** zejména v rodinách s více dětmi, kdy žák nemá dostatek klidu,
- **kulturní úroveň a vzdělání rodiny** – zejména matky, protože ta věnuje dítěti více času,
- **názor rodičů na význam vzdělání** jejich dítěte a jazyková kultura rodinného prostředí,
- **nesprávné typy výchovy v rodině** - nedostačivá, ale i rozmazlující, infantilní, příliš úzkostlivá, ambivalentní, laxní, kontrastní, perfekcionistická, protektivní, zavrhuje,
- psychické, zejména **emoční strádání** a chronická konfliktová či krizová situace v rodině.
- **úroveň, kvalita i kvantita kontroly přípravy** dětí na vyučování ze strany rodičů,
- **zájem rodičů o výsledky** výchovy a vzdělání a o budoucí povolání svých dětí.

B) Mezi nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu **školy** řadíme:

- **malou aktivizaci** žákovy osobnosti ve vyučování,
- nedostatky v **respektování vývojových hledisek** a principů pedagogické práce,
- nedostatky v **interakci učitel a žák**, žák a spolužáci,
- nedostatky v **psychologicko-pedagogickém postoji učitele** vůči neprospívajícím žákům,
- zužování práce jen na didaktická hlediska za **opomíjení výchovně vzdělávacího procesu**,
- nepříznivě působí **hluk ve škole a ve třídě**,
- nedostatky v **osvětlení a materiálním vybavení**,
- **mimořádné formy výuky**,
- **konflikty ve spolupráci školy s rodinou**.

C) Z mimoškolního prostředí má pro vzdělávání žáka nepříznivý dopad žákovo členství v **závadové partě spolužáků**, zejména těch starších.

2. Biologicko psychologické faktory školní neúspěšnosti

- přetrvávající **neuropsychické nezralosti** pro školu,
- **vývojové fáze se zvýšenými nároky na metabolismus** (růstová akcelerace s jejími důsledky),
- **pohybový neklid** (ten může být způsoben jak organicky, tak deprivací, tedy psychogenně),
- **percepčně motorické poruchy** (např. zrcadlové psaní čísel a písmen);
- **smyslové vady** (např. vada zraku, sluchu atp.),
- **řečové vady**,
- **dyslexie, dysortografie, legastenie, dyskalkulie, dyspinxie**,
- **nevyhraněná lateralita** (např. přecvičovaného leváctví),
- **lehké mozkové dysfunkce**, resp. ADD nebo ADHD,

- **předchorobí dítěte,**
- **choroby způsobených neurotrofními viry** (po zánětu příušních žláz dochází k poruchám pozornosti),
- **endokrinopatie** (např. zvýšená činnost štítné žlázy),
- **záchvatovité onemocnění** (epilepsie),
- **postinfekční pseudoneurastenické stavy** (po infekční žloutence zvýšená únavnost, poruchy paměti apod.),
- **chronická onemocnění,**
- **rekonvalescence,**
- **stavy zvýšené únavnosti a kolísavé výkonnosti,**
- **neuropsychické či afektivní lability a neurotické tendence** (snížení koncentrace pozornosti).
- častým handicapem (zejména u chlapců) bývá **vystupňovanost pubertálních povahových změn** (značná emoční labilita, zvýšená vnitřní tenze a únavnost, převaha mimoškolních zájmů, denní snění, labilita sebehodnocení atp.).
- **neuspokojení základních psychických potřeb dítěte** - potřeba lásky, bezpečí a akceptace v rodině a v dalších sociálních skupinách. Děti psychicky deprivované pracují často pod úrovní svých schopností, ztrácejí zájem o učení, mívají poruchy chování a zaměřují se na získání náhradního uspokojování svých potřeb.

3. Intrapsychické příčiny školní neúspěšnosti

- **záporný vztah žáka k učení,**
- **nedostatečná školní motivace,**
- **záporný vztah žáka k učitelu,**
- **hypobulie** (oslabené volní úsilí),
- **školská fobie** (chorobný strach ze školy),
- **intelektuální pasivita** (mnoho nadaných žáků se spokojuje jen s průměrnými a nižšími výsledky, i když jejich kapacita stačí na výsledky nadprůměrné),
- **poruchy sebecitu** (pocit méněcennosti, sníženou sebedůvěru).

Předpis projednán na pedagogické radě dne 11. 4. 2017
Předpis nabývá účinnosti 1. 5. 2017

Zpracoval: Mgr. František Kynčl – výchovný poradce

Mgr. Blanka Kalátová Lisá
ředitelka školy